

LESNICTVÍ NA ROZCESTÍ

Radek Zádrapa

České lesnictví uvízlo ve stavu, kdy systémové nastavení oboru z doby před pádem železné opony brání úspěšným reakcím na změněné podmínky. Výsledkem jsou nakumulované a gradující problémy v mnoha oblastech. Z těch viditelnějších bych jmenoval růst už tak rekordních exportů surového dříví s minimální přidanou hodnotou, úbytek pracovních příležitostí na venkově a neschopnost řešit problémy s přemnoženou spárkatou zvěří. Zcela jistě existují lidé, možná celé profese, kteří situaci tak dramaticky nevidí. To je nejspíš přirozené, každá doba má své vítěze a poražené. Jsem si však jist, že z dlouhodobého pohledu je těch poražených neúnosně mnoho a že situace je zralá na zásadní revizi státní lesnické politiky.

O potřebě změny se mluví již dlouho, však také vzniklo několik „jízdních ráďů“, podle kterých se korekce systému měly odvíjet. Kýžené vylepšení však nepřinesly, neboť neměřily k podstatě problému. Ta podle mě spočívá jednak v nezohlednění dvou změn, které zásadně ovlivnily podstatu polistopadového českého lesnictví, jednak v totální ignoraci lesnické ekonomiky coby univerzálního jazyka, kterým by bylo možno změny neustranně popsat a transparentně uchopit.

VLASTNICTVÍ A LEGISLATIVA

První podstatnou změnou v českém lesnictví, na kterou systém reagoval naprosto nedostatečně, bylo nahrazení anonymního vlastnictví lesů centrálním plánováním lesního hospodářství konkrétními vlastníky (včetně státu jako vlastníka), z nichž každý vytváří nad le-

sem de facto, u těch větších i de iure, samostatný podnik s účetním systémem skrze daně a subvence napojeným na státní rozpočet. K tomu došlo už téměř před 30 lety a například v lesnické legislativě na to stát reagoval v podstatě jen naroubováním nových sankcí pro vlastníky lesa na stávající lesnickou a novou environmentální legislativu. Na podvozku z žebřířáku moderní auto nepostavíme.

OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Druhou změnou, která významně ovlivňuje lesnictví, a zdaleka nejen české, je razantní a poslední roky i kvůli kůrovcové kalamitě akcelerující nástup agendy ochrany životního prostředí. Tento po mém soudu zákonitý trend silně promlouvá do hospodářských výsledků lesních podniků. Lesnické školství tomuto trendu vychází vstříc, v praxi však vlastníci lesa a ochránci přírody kompromisní platformu nemají (parlamentní a mediální lobbying za ni nelze považovat) a mluvit spolu zatím příliš neumí. Bez moderátora tohoto procesu a společného jazyka účastníků se do budoucna neobejdeme.

JAK TEDY MAJÍ VYPADAT LESY BUDOUCNA?

Je jasné, že naše lesy nemohou být ze 100 % plantážní na dřevo ani ze 100 % pralesem. Rovněž je jasné, že vlastníci lesa ani stát nemohou dlouhodobě hospodařit se ztrátou a že neexistuje důvod, proč by vlastnictví lesa, např. ve srovnání s vlast-

nictvím zemědělské půdy, mělo mít zásadně nižší rentabilitu. Jak tedy mají vypadat lesy budoucna, kdo a jak se má na výnosech a nákladech s nimi spjatých podílet, na mikro i makro úrovni, a jak má vypadat odpovídající restriktivní, daňová a subvenční politika, je potřeba znovu vyjednat. V prvním kole mezi lidmi z okruhu ministerstev zemědělství, životního prostředí a financí. Ideálně za účasti vědců a akademiků. Jednáním jazykem a společným jmenovatelem nemůže být ve finále nic jiného než finanční účetnictví. Jiná civilizovaná varianta, jsem přesvědčen, neexistuje. Start však nebude lehký. V lesnické ekonomice totiž české lesnictví totálně zaspalo. Nemá data, nezná ceny. Přitom kapacitami disponuje. Jen ve Výzkumném ústavu lesního hospodářství a myslivosti pracuje stovka výzkumných pracovníků, z nichž ale, pokud je mi známo, neřeší ekonomická témata nikdo. Podobně v Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů pracuje na čtyři sta odborníků, většinou lesníků, z nichž se lesnické ekonomice věnuje, odhaduji, pouhopouhé 1%! Přitom podobný ústav zemědělský – ÚZEI je vystaven ryze ekonomicky, co do útvarů i personálního zajištění.

Klíčové ekonomické lesnické materiály jsou tak často připravovány narychlo v poloamatérských podmínkách, zadarmo a ve volném čase několika nadšenců mimo státní systém. Takhle se bitva o modernější podobu lesnictví nevyhrává.

Autor:

Ing. Radek Zádrapa, Ph.D.

E-mail: radek@zadraba.cz